

Світлана Криворучко

м. Харків, Україна

м. Іраті, Бразилія

**Специфіка художнього перекладу: ідіостиль письменника
(Англійський переклад віршів Миколи Хвильового «Трамвайний лист»)**

Прогалиною є відсутність перекладених художніх творів української літератури. Багато талановитих українських письменників, естетика яких є світовою за творчим потенціалом, нікому в світі не відомі. Про нас – українців – ніхто нічого не знає. Ми не вміємо себе презентувати. Для того, щоб розповсюдити інформацію про нас, українську літературу, потрібно говорити зрозумілою світові мовою – різними іноземними мовами. Нам потрібно перекладати наші українські художні твори. Сьогодні я усвідомлюю, що окрім нас цього ніхто робити не буде. Художній переклад української літератури потрібен для того, щоб розповісти про наші здобутки сучасному світові.

Художній переклад є творчим процесом, оскільки має виконуватись не лише на засадах ідентичності та зворотності, а й з відчуттям ідіостилю конкретного письменника, урахуванням культурних, соціальних та історичних нюансів доби, події та тенденції якої стали підґрунтям для створення картини світу певного твору. Особливу увагу слід приділяти словотворенню, яке часто відбувається у талановитих людей. Письменники **вигадують** нові слова, яких на існує в мові, але з часом ці слова можуть входити в цю мову та збагачувати її. Хочу навести приклади такого словотворення. В українського письменника Миколи Хвильового (1893-1933) в оповіданні «Синій листопад» 1923 р. є слова «джигітували», «напів-тиша», та інші. «... джигітували солоні вітри» [1; с. 206] – вітер представляє космічну стихію, яка наділяється національними кавказькими ознаками «джигітували». Микола Хвильовий утворює відіменникове дієслово «джигіт - джигітували», яке привносить сенс сміливості, азарту, гордовитості, гірського настрою, самобутнього географічного простору. Метафора персоніфікована, оскільки «вітер» (природне явище) наділяється якостями людини «джигіта» (бореться за свій народ, захищає). На мою думку, потрібно з повагою ставитись до творчого бажання письменника, та утворити відповідний еквівалент в іноземній мові, на яку перекладається цей твір. У цьому випадку взяти форми дієслів минулого часу та лексему іменника, й утворити адекватне слово в перекладі: англійською "Salty winds jigated"; португальською Ventos salgados jigitovavam.

Я пропоную варіант власного прикладу художнього перекладу віршів Миколи Хвильового «Трамвайний лист» [2].

Микола Хвильовий
Трамвайний лист

I

Поспішала кудись на мітинг,
вже смеркало і люксі цвіли,
і здавалось: в далекім столітті
недалеко трамвай плив.

Погасала прозора осінь,
і бадьоро дзвенів крок.
Я чомусь одкидала коси
й почувала: бунтує кров.
Повернула до трамвая круто,
раптом стала: що таке?
На ганку стоїть не кондуктор,
а мій милий зняв кашкет.
Так і кинулась я на східці...
Але ні, то був не ти:
мій коханий ще більш білолиций,
мій коханий ще більш молодий.
— Прошу квиток? — Натє! —
я сказала (народ шумів)
і поставила раптом дату
— на листі — тобі.
Пишу на коліні, в вагоні
(кондуктор знов пройшов), —
туди, на твої льони,
де ти кажеш — «так хорошо».
Пишу я тобі про радість,
про вечірній присмерк в огнях
(і до речі: без тебе грати
розлетілися в два дня),
я побачила східний город
і японські вітрини крамниць.
Це далеко краще за море
і твої вечорниці.
Така логіка тих, що мріють
про сади химер в цвіту:
коли треба, то зробиш з повії
кабриолети золотих дум.
Така логіка тих, що знають,
як за смертю йде життя:

Mykola Khvylovy
Tram Letter

I

In a hurry someplace to a meeting,
I could see in the twilight and bloom,
like a vision, a tram that was fleeting
nearby, through the century's womb.

Transparent autumn has gone faded,
and each step was loud and brisk.
For some reason, I'd throw back my braids
and I could feel my blood rebell.
I turned to the tram abruptly
to suddenly stop: what was it?
It's no conductor at the entrance,
but my darling with his cap off.
And so I rushed to the stairs...
But no, it wasn't you:
my beloved is much more white-faced,
my beloved is much more youthful.
Fares, please? – Here you are!
I said (people were loud)
and suddenly I put a date
– on a letter – to you.
I'm writing on my knee, in the coach
(the conductor passed me by again), -
there, to your flaxes,
where you say it is “so good”.
I'm writing to you about joy,
about the twilight in the lights
(and by the way: the bars without you
flew to bits in two days),
I saw the eastern garden
and Japanese storefronts.
It is far better than the sea
and your parties.
This is the logic of those who dream
about gardens of chimeras in bloom:
if necessary, you will turn a whore
into cabriolets of golden thoughts.
This is the logic of those who know
how death is followed by life:

це ж вони золотими снами
прозаїчні болота мутять.
Отже, друже, пишу в вагоні
під духмяний електричний шум
і плюю на твої льони, —
це від серця тобі кажу.
Зараз трамвай підходить
до стоянки (горить ліхтар).
...між іншим: попала в боти
на центральній станції вода...

Задзвенів, підлетів, зупинився,
виходять, входять, ідуть,
і здається, що все це сниться,
що я в прекраснім бреду.
Звякнув різко дзвоник,
мій кондуктор: — Ваш квиток...
Тоді знову виринає й тоне
вечірніх годин манто.

II

Ти писав мені: що то буде,
коли завагітнію я...
Але це ж, мій коханий, будень,
сірий, нудний яв.
Твого сина (дочку, може?)
однесу я в третій інтернат,
а ти пришли мені кошик
виноградного вина.
Буду така вдячна,
цим і забудемо нашу связь.
Слово честі: за тим не плачу,
що ти мене взяв.
А з тієї полинної ночі,
коли в стрісі стримів молодик,
зараз тільки темні клоччя,
що летять сюди й туди.
Все забула, бо треба забути,
як не бачу й зруйнований млин:
це була узамітна сутінь
і під нею — вдвох — ми.
Пам'ятаєш «часи пантеїзму»
на могилах (оселі, ріка).

it is they whose golden dreams
muddy prosaic swamps.
So, my friend, I'm writing in a coach
to the odorate electric noise
spitting on your flaxes,
this, I'm saying to you from my heart
Now, the tram is approaching
the stop (the lantern is lit).
...By the way: my boots leaked
at the central station...

Clanked, flew up, stopped,
People get out, get in, go away,
and it all seems like a dream,
as if I were in a state of wonderful delirium.
There came a sharp buzzer,
my conductor: Your ticket...
Then there re-emerges and drowns
a manteau of evening hours.

II

You wrote to me: what would happen,
when I got pregnant...
But this is, my beloved, a week day,
gray, dull reality.
I will give your son (daughter, maybe?)
to orphanage No. 3,
and you, send me a basket
of grape wine.
I will be so grateful
for this, and we will forget our bond.
Word of honor: I am not crying
because you took me.
And from that wormwood night,
when the young moon shone through the roof,
there now remain but dark tatters
flying here and there.
I've forgotten it all as I need to forget,
as I can't see the destroyed mill:
it was remarkable dusk
and in it – together – the two of us.
Do you remember the "times of pantheism"
on the graves (the houses, the river).

Я дала тобі душу чисту,
коли ти мене там погукав.
А що дали? Абстракція — тільки,
голубої тоски вага...
Я і досі чую крики,
ти до мене: «ага! ага!»
Пам'ятаєш мої розмови
про комуни загірних людей?
Ти тоді позіхав від утоми
і казав: «не те! не те!»
І тоді я пішла від тебе
і до тебе вже не прийду,
бо ніколи серед степу
Не найду свою мету.

III

Скоро станція, там вилізати,
і спішу я кінець найти...
Я працюю тепер у Раді
і цікавлюсь, де ж — ти?
Ти питаєш, чи я марксистка?
Не скажу тобі: «так, така»...
Комунарка я... щось близько...
як ти кажеш,
біля державного пайка.
І тебе уявляю зараз,
як — порожній гнилий смішок,
і не дивно: ти ж жив на базарі
і від мене давно одійшов.

А втім, я забігла далеко,
не про це я хотіла сказати.
(От і маєш: жодної спеки,
а пройшла така гроза!)
Мій кондуктор біля мене знову,
та не в ньому справа, кажу:
я нарешті найшла те слово,
що родив його буйний шум.
Це, власне, не слово — легенда.
Прекрасна легенда з легенд.
Її розказав мені Тенда,
в перекладі (з скіфської) Генд.
Про синій вечірній город,

I gave you a pure soul,
when you called me there.
And what's next? Abstraction – nothing but,
blue grief burden...
I can still hear
you calling to me: “aha! aha!”
Do you remember my talkst
about the commune of behind-the-mountain
people?
You then yawned with fatigue
and said, “not that! not that!”
And then I left you
and I will not come to you again,
for never in the steppe will I find my goal.

III

The station is soon to get out there,
and I'm in a hurry to find the end...
I'm now working in the Rada
and I wonder where you are
You are asking if I am a Marxist?
I will not tell you: “yes, I'm like this”...
I'm a Communard... something close...
as you say
at the public trough.
I'm picturing you now,
like – an empty rotten laugh,
and no wonder: you lived in the market
and left me behind a long time ago.

And yet, I have ran far,
that's not what I wanted to say.
(Here is what you have: no heat,
and such a storm it was!)
My conductor is near me again,
but he is not the issue, I'm telling you:
I have finally found that word
that the violent noise produced.
This, in fact, is not a word – a legend.
A beatiful legend of legends.
Tenda told it to me,
translated (from Scythian) Gend.
About the blue evening city

де вічно кричить муедзин, що в нім мінарети — гори, що в нім, як симфонія, дзвін. Найшла, хоч і довго шукала, ці сині оселі міські... І там, де блукають шакали, я вже бачу вітчизни ескіз.	where the muezzin keeps crying for ages, that in it, minarets are mountains, that in it, like a symphony, there's ringing. Found it, though it took me long to find, these blue city houses... And there where jackals roam, I can already see a sketch of my Homeland.
Геніальне азіатське місто (без бруду, без повій, без брехні). У ніч засурмить вісті, що гряде останній гнів. Тепер бачиш моє лихо, це не лихо — сміх один... Не турбуйся, що під серцем тихо повернувся твій син. Йому ліжко найду в інтернаті, та тобі от вже місця нема... Тисну руку. Прощай, мій завзятий, проживу я й сама. IV Трамвай зупинився. Досить. Кондуктор у присмерку зник... Мене зустрічає не осінь, а тільки осінні сні.	A genius Asian city (no dirt, no whores, no lies). The news will be announced by night that the last anger is upon us. Now, you can see my misfortune, It's not misfortune, but mere laughter... Don't you worry that under my heart your son quietly turned over. I'll find him a bed in the orphanage, But for you, there is no place left... Let's shake hands. Goodbye, my zealous, by myself will I live just fine. IV The tram stopped. Enough. The conductor disappeared in the dusk... It's not autumn that meets me, but only autumn dreams.

Література

1. Хвильовий М. Синій листопад. Хвильовий М. Твори у 2 т. Т. 1. Київ : Дніпро, 1990. С. 206-219.
2. Хвильовий М. Трамвайний лист. Хвильовий М. Твори у 2 т. Т. 1. Київ : Дніпро, 1990. С. 106-110.
3. Arey, L., & Khomenko, H. (2021). For Elizabeth Rudinesco's Triumph. Third wheel. *Astraea*, 2(1), 115-126. <https://www.doi.org/10.34142/astraea.2021.2.1.07>
<https://astraea-journal.org/index.php/journal/article/view/59>
4. Kryvoruchko S. Lost Future. Mykola Khvylovyi "Tram Letter" *Balkanistic Forum*. 2022 (3); Issue No. 3/31. P. 130-145.
<https://www.cceol.com/search/journal-detail?id=1069>
5. Kryvoruchko S. Blood and Power / Person and State: Mykola Khvylovyi "Blue November" *Balkanistic Forum*. 2023 (1); Issue No. 22/3. P. 28-44.
<https://www.cceol.com/search/journal-detail?id=1069>